[2018] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 299

ਲੋਰੇਮਬਾਮ, ਦੇਬੇਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ:

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਦਿ।

2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 205

ਵਿੱਚ

(2018 ਦਾ CRL.M.P. ਨੰਬਰ 125554)

ਨਵੰਬਰ 12, 2018

[ਮਦਨ ਬੀ. ਲੋਕੁਰ ਅਤੇ ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਗੈਰ- ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ: ਹੁਕਮ- ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ -ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ EEVFAM ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਮਿਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ / ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੀ ਕਿ 30 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ EEVFAM ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, 2018 ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ - ਇਸ ਲਈ ਬੈਂਚ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਲਈ ਦਾਗੀ ਹੋਵੇਗਾ - ਕਿਹਾ ਗਿਆ: ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਗਲਤ ਹੈ - ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ ਜੋ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ -

ਫਿਰ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕਣਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਾਹਰੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ - ਇਹ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੀਮਤ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ - ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਕਿ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ SIT ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਗਲਤ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - SIT ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ – ਹੁਕਮ।

XXXXXX

ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ :1. ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ EEVFAM ਕੇਸ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ/ਕਤਲ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ SIT ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ CBI ਜਾਂ SIT ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। EEVFAM ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਖਦਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹ ਸਿਰਫ ਨਿਰੰਤਰ ਮੰਡਮ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ। [ਪਾਰਸ 20-21] [312-C-F]

2. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਰੋਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ EEVFAM ਕੇਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਰੱਖਣਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ (ਜੱਜ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ। ਬਿਨੈਕਾਰ/ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 26] [313-E-H]

XXXXXX

3. ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ

ਉਦੋਂ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਅਣਉਚਿਤ ਭਟਕਣਾ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਖਦਸ਼ੇ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ SIT ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। SIT ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ SIT ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। SIT ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। (ਪੈਰਾ 27, 29] [314-ਏ-ਸੀ; D-E]

4. ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਸਖਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਬਲ ਇੰਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਅਥਾਹ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਨਿਰੰਤਰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ SIT ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ/ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ SIT ਜਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਂ ਕਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ SIT ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। CBI ਅਤੇ

ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 30, 31, 32) [314-G-H; 315-B-D]

ਮਨੋਜ ਨਰੂਲਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(2014) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1: [2014] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.965;** ਉਸਮਾਨਗਨੀ ਆਦਮਭਾਈ ਵਹੋਰਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ **(2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370: [2016] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.56**; ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ **(2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 260: [2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.194**; ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਐਡਵੋਕੇਟਸ-ਆਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (ਰਿਕਸਲ ਮੈਟਰ) **(2016) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 808;** ਆਰ.ਕੇ. ਆਨੰਦ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ **(2009) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 106: [2009] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.1026 - ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।**

XXXXXX

ਗੈਰ -ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ **(2016) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 536;** ਨਾਗਾ ਲੋਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ **(1998) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 109: [1997] 5 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.469 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ**

ਕਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
(2016) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 536	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 1**
[1997] 5 Suppl. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 469	**ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ**	**ਪੈਰਾ 8**
[2014] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 965	**ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ**	**ਪੈਰਾ 13**

[2016] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 56	**ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ**	**ਪੈਰਾ 13**
[2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.194	**ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ**	**ਪੈਰਾ 13**
(2016) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 808	**ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ**	**ਪੈਰਾ 13**
[2009] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1026	**ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ**	**ਪੈਰਾ 13**

ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 205 ਵਿੱਚ 2018 ਦਾ CRL.M. P. ਨੰਬਰ 125554.

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ

ਨਾਲ

2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 206 ਅਤੇ 2018 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 205 ਅਤੇ 206 ਵਿੱਚ 2018 ਦਾ Crl.M.P. ਨੰਬਰ 125550.

ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵੱਲੋ ਸਚਿਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੱਤਿਆ ਮਿੱਤਰਾ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ
ਮਦਨ ਬੀ ਲੋਕੁਰ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਮਨੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸੌ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਹ

ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ **ਐਕਸਟ੍ਰਾ-ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਵਿਕਟਿਮ ਫੈਮਿਲੀਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ**[1] ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਪਰਮਿਟ ਰਾਹੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹਨ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਮੌਖਿਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਤੱਕ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰੱਖੀਏ।

XXXXXX

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਰਤਾਕਾਰੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

3. ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰਤਾਕਾਰ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਿਛੋਕੜ

4. 8 ਜੁਲਾਈ, 2016 ਨੂੰ ਅਸੀਂ **ਐਕਸਟ੍ਰਾ-ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਵਿਕਟਿਮ ਫੈਮਿਲੀਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ** ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਅਸੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ:

"ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਸ ਅਤੇ ਫੌਜ ਸਮੇਤ ਸੰਘ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਜਾਂ ਗੈਰ -ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸਲੀ ਹਨ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਾਂ ਵਿਦਰੋਹੀ ਸਨ ਜੋ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਦੋਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਹਨ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅਜੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ 62ਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੱਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ -ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੈਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

---

1 (2016) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 536

"1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੱਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਵਧਦੇ ਧਿਆਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਗਈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਚਿਲੀ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਐਡਹਾਕ ਵਰਕਿੰਗ ਗਰੁੱਪ, ਲਾਗੂ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਇੱਛੁਕ ਲਾਪਤਾ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵਰਕਿੰਗ ਗਰੁੱਪ (WGEID) ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅੰਤਰ-ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (IACHR) ਨੇ ਜਬਰੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੰਤਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰੋਤ ਨੂੰ 12-8-1949 ਦੇ ਜਿਨੇਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਧੀਕ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਅਤੇ 33 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੀਤਾ। ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਜ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਪੀੜਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ ਸਨ। [ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ: ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਅਧਿਐਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ; 8-2-2006. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ, 62ਵਾਂ ਸੈਸ਼ਨ, ਆਰਜ਼ੀ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਆਈਟਮ 17.

ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੱਚਾਈ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ

ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ ਹਨ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

XXXXXX

5. ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਐਕਸਟ੍ਰਾ-ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਸ਼ਨ ਵਿਕਟਿਮ ਫੈਮਿਲੀਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਜਾਂ EEVFAM ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ:

"ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਸਾਨੂੰ 1528 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਤਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ 62 ਵਿਚੋਂ 15 ਮਾਮਲੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਹੇਗੜੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਗੁਹਾਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫਰਜ਼ੀ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, NHRC ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 62 ਵਿੱਚੋਂ 31 ਕੇਸ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੇ ਕਦਮ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 62 ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਬਿਆਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਗੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਜਾਂ NHRC ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ F.I.R. ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ NHRC ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਬਾਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ (1528 ਘਟਾਓ 62) 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵੇਰਵੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਹੀ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਚਾਰਟ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

6. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 14 ਜੁਲਾਈ, 2017[2] ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਉਠਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ 8 ਜੁਲਾਈ, 2016 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ:

[2]ਗੈਰ -ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2017) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 417.

XXXXXX

ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਦੀ ਵਰਦੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 1528 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। 8-7-2016 ਦੇ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ [ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਤਲ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (2016) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 536: (2016) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 578 (2)] ਅਸੀਂ ਨਾਗਾ ਪੀਪਲਜ਼ ਮੂਵਮੈਂਟ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [ਨਾਗਾ ਪੀਪਲਜ਼ ਮੂਵਮੈਂਟ ਆਫ ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1998) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 109]. **ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਰਦੀਧਾਰੀ ਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਮੁਖੀ ਦੇ "ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ" ਅਤੇ "ਦਸ ਹੁਕਮ" ਵੀ ਇਸ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ** ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਕਾਫੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਐਕਟ 1952 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਨ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਜਾਂ ਮਣੀਪੁਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ 1524 ਵਿੱਚੋਂ 655 ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ। ਬ੍ਰੇਕਅਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਐਸ.ਐਲ. ਨੰ.	ਵੇਰਵੇ	ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
1.	ਜਾਂਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ	35
2.	ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੇਸ	37
3.	NHRC ਕੇਸ	23
4.	ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਲੇ ਕੇਸ	170
5.	ਮੌਖਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਲੇ ਕੇਸ	78
6.	ਚਸ਼ਮਦੀਦਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਕੇਸ	134
7.	ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ	178
	ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ	655

XXXXXX

ਅਸੀਂ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਬਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, FIR ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ (NHRC) ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਸ਼ ਬਹੁਤ ਆਮ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਬਲਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਗਤ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ। (ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜ਼ੋਰ)

7. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਸਮੇਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

“ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਜਾਂ CBI) ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਰਜ਼ੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਜਾਂ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਜਵਾਬੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ CBI ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਟੇਬਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ, ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ FIRs ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ 31-12-2017 ਤੱਕ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ।

ਸਾਰਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਗੁਹਾਟੀ ਜਾਂ ਮਨੀਪੁਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ NHRC ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ 'ਤੇ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਣੀਪੁਰ ਰਾਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਲੋੜੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। CBI ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਗੇ।

XXXXXX

8. ਨਾਗਾ ਲੋਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ **ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ** ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ **ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਫਾਂਸੀ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ** ਭਾਰਤ ਸੰਘ (EEVFAM) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, CBI ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 31 ਦਸੰਬਰ, 2017 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ/ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

9. 8 ਜਨਵਰੀ, 2018 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 23 ਨਵੰਬਰ, 2017 ਨੂੰ CBI ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (SIT) ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ CBI ਅਤੇ SIT ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

10. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ EEVFAM ਕੇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 27 ਜੁਲਾਈ 2018 ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 24 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, 26 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ CBI ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ CBI ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਜਲਦੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੇ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ CBI ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

11. 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ CBI ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 14 ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ (ਕਤਲ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 201 (ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੂਤ ਗਾਇਬ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ/ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਸੱਤ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ/ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਅਸੀਂ EEVFAM ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਹਿਰਾਸਤ

ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਦਲੀਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਪਰ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ CBI ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ SIT ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਅਤੇ ਕੀ ਕੋਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

XXXXXX

ਵਰਤਮਾਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ

12. ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ EEVFAM ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਪਾਠ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਟੀਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡਿਗਰੀਆਂ ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੋਵਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਅਸੀਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

“ਲੋਕੁਰ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ ਦੀ ਬੈਂਚ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।.”

13. ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਖਦਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ **EEVFAM** ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਚ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ 30 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। 2018 ਪ੍ਰਿੰਟ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਬਿਨੈਕਾਰ / ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ 'ਦੋਸ਼' ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ/ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਲਿਖਤੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਸਨ: **(i) ਮਨੋਜ ਨਰੂਲਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ**[3]**, (ii) ਉਸਮਾਨਗਨੀ ਆਦਮਭਾਈ ਵਹੋਰਾ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ**[4]**, (iii) ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ**[5] **ਅਤੇ**

(iv) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਐਡਵੋਕੇਟਸ-ਆਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ)।[6] ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

XXXXXX

ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ

14. ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮਨੋਬਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

15. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, EEVFAM ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਭਰੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, EEVFAM ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ

ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੂਰ ਰੱਖੇ।

---

[3] (2014) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1

[4] (2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370

[5] (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 260

[6] (2016) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 808

XXXXXX

16. ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਗਲਤ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਫੋਰਮ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਖਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ CBI ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ SIT ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ CBI ਦੇ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ SIT ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, CBI ਜਾਂ SIT ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਲਈ ਅਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਵੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੇ **ਆਰ. ਕੇ. ਆਨੰਦ ਬਨਾਮ ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ।**[7]

17. ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ (ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ 'ਤੇ ਦਾਗ ਲੱਗੇਗਾ।

18. ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਲਤ ਹੈ।

---

[7] (2009) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 106

XXXXXX

ਫੈਸਲਾ

19. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਨੂੰ **EEVFAM** ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

20. ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ **EEVFAM** ਕੇਸ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ/ਕਤਲ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ SIT ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ CBI ਜਾਂ SIT ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

21. ਵਿਲੱਖਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ: EEVFAM **ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ** ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

EEVFAM ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਖਦਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਨਿਰੰਤਰ ਮੰਡਮ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ।

22. ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਲਈ CBI ਅਤੇ CBI ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ SIT ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। SIT ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ CBI ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ, ਮੁਹਾਰਤ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ SIT ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

23. ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਬਾਅ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, 'ਨਿਆਂਇਕ ਦਬਾਅ' ਸਮੇਤ) ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ ਜੋ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਅਰਥਪੂਰਨ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ।

XXXXXX

24. ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਕਸਦ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਭਟਕ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਾਹਰੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ। ਜਾਰੀ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਹ ਸੀਮਤ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

25. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ SIT ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਗਲਤ ਹੈ।

26. ਇਹ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤੋਂ ਹੱਥ ਰੋਕ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ **EEVFAM** ਕੇਸ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮਾੜੇ ਨਤੀਜੇ

ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਰੱਖਣਾ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ (ਜੱਜ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 30 ਜੁਲਾਈ, 2018 ਨੂੰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਗੇ। ਬਿਨੈਕਾਰ/ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ।

XXXXXX

27. ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ। ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਅਣਉਚਿਤ ਭਟਕਣਾ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਸਾਧਾਰਣ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਦਸ਼ਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਾਰਨ SIT ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕੋਰਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਸਲ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਹੜੇ ਫੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਜਾਂ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

29. ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ SIT ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੰਕਾ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। SIT ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ SIT ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ SIT ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮਿਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

30. ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਅਤੇ ਮਨੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਖਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮਨੋਬਲ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਸਖਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਬਲ ਇੰਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮਨੋਬਲ

ਘਟਾਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਿੰਦੂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

31. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ, ਅਰਧ ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਮਣੀਪੁਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਅਥਾਹ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

32. ਨਿਰੰਤਰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ SIT ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ/ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਭਾਵੇਂ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ/ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ SIT ਜਾਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ 30 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, 2018 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ SIT ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। CBI ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

33. ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ 26 ਨਵੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਮੁੱਢਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi